

İzmir Barosu Dergisi
2002 Temmuz Sayısı

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi /İkinci Bölüm
12 Mart 2002 tarihli “Kayıttan Düşürme Kararı”

T.A. / Türkiye Davası¹ (Başvuru No.26307/95)

İngilizce Özgün Metinden Çeviren
Av. Serkan Cengiz²

Bu karar Sözleşmenin 44 /2. Maddesinde belirtilen şartlar uyarınca nihai karar olacaktır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) daire olarak aşağıdaki üyelerin katılımıyla toplandı:

Bay J.-P. COSTA, *Başkan,*
Bay A.B. BAKA,
Bay Gaukur JÖRUNDSSON,
Bay L. LOUCAIDES,
Bay C.BİRSAN,
Bay M. UGREKHELİDZE, *Yargıçlar,*
ve
Bayan S.DOLLE, *Bölüm Sekreteri,*

12 Mart 2002 tarihinde yapılan kapalı duruşmada gereği görüldükten sonra aynı tarihli aşağıdaki karar verildi.

USUL

1. Dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına yönelik Sözleşmenin ("Sözleşme") önceki 25. maddesi uyarınca Türk vatandaşı T.A ("başvurucu") tarafından, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na 29 Ekim 1995 tarihinde 26307/95 no ile yapılan başvurudan kaynaklanmıştır. Başvurucu, başvurunun erkek kardeşi Mehmet Salim A.³ adına da yapıldığını ifade etmiştir.

¹AİHM'nin Akman / Türkiye kararı, Sözleşmenin 37/1-c maddesinin yorumlanma ve uygulanma şekli açısından Mahkeme kararları içinde bir ilki oluşturmuştu. Kısaca hatırlatmak gerekirse, söz konusu Başvuru; Başvurucunun aksi yöndeki taleplerine rağmen, sorumlu Devlet tarafından "lütuf olarak" ödenen tazminat meblağı ve genel kabullenmeleri içeren deklarasyon metni temel alınarak AİHM'si tarafından kayıttan düşürülmüştü (Daha ayrıntılı bilgi için bakınız: " *Dostane Çözüm Prosedürü açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında bir dönemeç (mi ?)*" Av. Serkan Cengiz, İzmir Barosu Bülteni, Ekim 2001 sayısı ve " *Dostane olmayan bir çözüm.*" Av. Tahir Elçi, İzmir Barosu Bülteni Ocak 2002 sayısı). Bu uygulamaya, şikayet konusu edilen ihlallerin ciddiyetine bakılmaksızın, Aydın / Türkiye; Toğcu / Türkiye ve T.A. / Türkiye kararlarında da başvuruldu. Söz konusu tüm Başvurular, Türkiye Hükümetinin dostane çözüm görüşmeleri sırasında hükümetin yayınladığı Deklarasyon temelinde Sözleşme 37/1-c uyarınca kayıttan düşürüldü. Endişemiz Mahkemece görülmekte olan pek çok davanın da benzer bir uygulamayla karşı karşıya kalabileceği ihtimalidir. Mahkemenin bu yaklaşımının yaratabileceği tehlike ve risklere işaret ederek karara muhalif kalan Yargıç Loucaides'e ait ekte sunulan muhalefet şerhinin konuyla ilgilenen meslektaşlarımızı sınırlı da olsa aydınlatacağı düşüncesindeyiz.

² İzmir Barosu Üyesi

³ Taraflarca sunulan dokümanlarda Mehmet Salim A.' dan , Mehmet Salih A. veya Mehmet Selim A. olarak söz edilmektedir.

2. Başvurucu, kendisi yasal yardım almıştır, Londra merkezli bağımsız bir organizasyon olan Kürt İnsan Hakları Projesine bağlı Avukat, Bay Philip Leach tarafından temsil edildi. Türk Hükümeti Sözleşme işlemleri için bir ajan tayin etmedi.

3. Başvurucu özellikle şunu iddia etti: Kardeşi Mehmet Selim A., sivil polis olduğu edilen iki kişi tarafından 20 Ağustos 1994 tarihinde kaçırılmasından bu yana ortadan kaybolmuştur. Başvurucu kardeşinin hukuka aykırı ve uzun süreli olarak göz altında tutulmasından, onun göz altında maruz kaldığını iddia ettiği kötü muamele ve işkence eylemlerinden ve gerekli olan tıbbi bakımın göz altında iken kardeşine sağlanamamasından dolayı şikayetçidir. Başvurucu ayrıca, kardeşinin avukat yardımından yararlanma ve ailesiyle irtibat kurma hakkından mahrum bırakılması nedeniyle şikayetçidir. Başvurucu Sözleşmenin 2, 3, 5, 6, 8, 13, 14, 18, 34 ve 38. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

4. Komisyon 30 Haziran 1997 tarihinde başvuruyu kabuledilebilir ilan etti ve ilgili Başvuruyu 1 Kasım 1999 tarihinde Sözleşmenin 11. Protokolünün 5/3 ikinci paragrafına uygun olarak Mahkemeye havale etti. Komisyon havale tarihine kadar olan süre içinde başvuru üzerindeki incelemesini tamamlamamıştı.

5. Başvuru ilk olarak Mahkemenin 1. Bölümüne gönderildi (Mahkeme İç Tüzüğü madde 52/1). Bölüm içinde davayı inceleyecek olan daire Mahkeme İç Tüzüğü madde 26/1 uyarınca oluşturuldu. Türkiye tarafından seçilen yargıç, Bay Rıza Türmen davadan çekildi. Bundan dolayı Türk Hükümeti *ad hoc* yargıç olarak Bay Feyyaz Gölcüklü'yü görevlendirdi.

6. Daire, davanın esası üzerine bir duruşma yapılmasının gerekli olmadığına karar verilmesinden sonra (Mahkeme İç Tüzüğü m.59/2), son yazılı görüşlerini sunmaları için tarafları davet etti. Taraflar ayrıca muhtemel bir “dostane çözüme de” göz önünde bulundurdular. Bir çözüme ulaşamadı.

7. Hükümet 27 Ağustos 2001 tarihli mektubuyla davanın kayıt listesinden silinmesi için Mahkemeden talepte bulundu ve talebine Başvurucu tarafından ileri sürülen meselelerin çözümünü içeren bir deklarasyon metnini de ekledi. Başvurucu 17 Aralık 2001 tarihinde hükümet talepleri üzerine yazılı görüşlerini sundu.

8. 1 Kasım 2001 tarihinde başlayan (Mahkeme İç Tüzüğü m.25/1) Mahkeme Bölümlerinin yeniden yapılandırılması işlemlerini takiben Başvuru Mahkemenin yeni oluşturulan 2. Bölümüne havale edildi (Mahkeme İç Tüzüğü 52/1).

9. 5 Mart 2002 tarihinde Daire Başkanı “Aire Merkezinin” (*özel bir kuruluş olsa gerektir, özgün metinde bir açıklık yoktur, çn*) davaya katılma istemini reddetti (Mahkeme İç Tüzüğü m.61/3).

10. Dairenin yargılama yetkisinden Büyük Daire lehine vazgeçmesine değgin Başvurucu istemi, Daire tarafından 12 Mart 2002 tarihinde reddedildi (Mahkeme İç Tüzüğü m.72/1).

OLGULAR

I. DAVANIN ÖZEL KOŞULLARI

A. Başvurucu tarafından sunulan olgular

11. Başvurucunun kardeşi olan Mehmet Salim A., Türkiye'nin güneydoğusunda, Bismil ilçesine bağlı Ambar Köyünde, çiftçi olarak yaşıyordu. Mehmet Salim, 20 Ağustos 1994 tarihinde Ambar Köyü yakınındaki pamuk tarlasında çalışırken, herhangi bir plakası olmayan beyaz veya gri renkli bir araba durdu. Sivil kıyafetler içinde polis memuru olduklarını iddia eden 2 silahlı kişi arabadan indi ve Mehmet Salim'den bir tarlanın bulunması için kendilerine eşlik etmesini istedi. Mehmet Salim arabaya binmeyi reddettiği için, aynı iki kişi tarafından silahla tehdit edildi. Daha sonra Mehmet Salim'in kimlik kartını alarak, ellerini ve gözlerini bağladılar, kafasına ve karnına yumruk attıktan sonra, Mehmet Salim'i zorla arabaya bindirerek, olay yerinden uzaklaştılar.

12. Yaşanan olaylar, Mehmet Salim'in oğlu İhsan A. ve İ.E tarafından görüldü. Arabanın olay yerinden uzaklaşmasından sonra İhsan eve koştu ve olanları annesi Halise A' ya anlattı. İhsan eve dönerken olay hakkında Muhtarı da bilgilendirdi. Mehmet Salim'in kızı Abide A. köydeki dereye komşularıyla beraber çamaşır yıkadığı sırada, babasını, köyün içinden geçen gri renkli bir arabanın arka koltuğunda otururken görmüştü. İddiaya göre diğer bir köylü Mehmet Salim'i nehir kenarına götürülürken görmüştü ve bu esnada başka bir arabanın içinde 5 kişi beklemekteydi. Mehmet Salim'in ayakları, elleri, gözleri bağlanmış ve ağzı tıkanmıştı. Anlatıma göre, iki arabanın olay yerinden Bismil yönüne doğru uzaklaşmıştı. O zamandan bu yana Mehmet Salim'den hiçbir bir haber alınmadı.

13. Mehmet Salim'in ailesi, onun ortadan kaybolmasıyla ilgili olarak ve nerede olduğunu, neden gözaltına alındığını öğrenmek amacıyla bir dizi dilekçe ve şikayetlerle, başvurularda (Kaymakam ve Bismil Jandarma Komutanlığı dahil) bulundular.

14. 27 Ağustos 1997 (1994 ç.n) tarihinde Mehmet Salim'in kız kardeşi Meliha D., erkek kardeşinin ortadan kaybolması nedeniyle Bismil Kaymakamına yazılı bir dilekçe verdi. Kaymakam dilekçeyi okuduktan ve Jandarma Komutanı ile konuştuktan sonra Meliha D.' ye, Mehmet Salim'in Devletin elinde olduğunu ve yapabileceği hiçbir şey olmadığını söyledi

15. Meliha D., Kaymakamlık binasından ayrılırken bir polis memuru onun yanına geldi ve Bismil Jandarma Komutanlığındaki "işkence yerinde" kardeşi hakkında araştırma yapacağı hususunda bir arkadaşıyla birlikte gönüllü oldu. 3 gün sonra polis memuru Meliha D.'yi telefonla aradı ve kardeşini Bismil Jandarma Komutanlığında gördüğünü, ona kendisi aracılığıyla kıyafet ve sigara ulaştırabileceğini söyledi. Meliha D., birkaç kıyafet getirdikten sonra, polis memuru bir veya iki gün içinde kıyafetleri kardeşine götüreceğini söyledi. 31 Ağustos 1994 tarihinde polis memuru Meliha D' ye telefon etti ve erkek kardeşinin Bismil Jandarma Komutanlığı'ndan başka bir yere götürülmüş olduğunu, fakat nereye götürüldüğünü bilmediğini söyledi.

16. 29 Ağustos 1994 tarihinde Mehmet Salim'in annesi Hüsna A., oğlunun ortadan kaybolmasına ilişkin bir soruşturma yapılması istemiyle Bismil Cumhuriyet Savcılığına dilekçe ile başvurdu.

17. Bismil Cumhuriyet Savcısı 2 Eylül 1994 tarihli bir yazışma ile Bismil Jandarma Komutanlığından dosya hakkında bilgi talep etti. Aynı gün Cumhuriyet Savcısı Hüsna A., Halise A., İhsan A. ve çiftçi İ.E.'nin ifadelerini aldı.

18.19 Ekim 1994 tarihinde Hüsna A. , Bismil Cumhuriyet Başsavcılığı'na soruşturmanın seyri hakkında bilgi almak amacıyla başvuruda bulundu, fakat başvurusuna yanıt verilmedi.

19. Başvurucu 29 Kasım 1994 ve 19 Ocak 1995 tarihli dilekçeleriyle Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığında kardeşinin bulunduğu yerin tespit edilmesi için araştırma yapılmasını talep etti. Her iki dilekçede cevapsız kaldı.

20.15 Mart ve 17 Mayıs 1995 tarihli yazışmalarla Bismil Cumhuriyet Savcısı, Bismil Jandarma Komutanlığından soruşturma hakkında bilgi istedi.

21.Başvurucu, 20 Temmuz 1995 tarihinde Bismil Cumhuriyet Başsavcılığında Mehmet Salim davası hakkında bilgi istedi ve Jandarma görevlileri İ.C ve A.B ve köy korucusu H.A hakkında kardeşinin kaçırılmasından sorumlu oldukları gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu.

22. Başvurucu 26 ve 27 Temmuz 1995 tarihinde İnsan Hakları Bakanı ve Adalet Bakanı'na, kardeşinin bulunduğu yer ve koşulları hakkında bilgi edinmek amacıyla iki dilekçe gönderdi. İnsan Hakları Bakanlığı, 24 Ağustos 1995 tarihinde ilgili dilekçenin Diyarbakır Valiliği'ne havale edildiğini bildirdi. Başvurucu, 30 Ağustos 1995 tarihli cevabi dilekçesinde; İnsan Hakları Bakanından acilen harekete geçilmesini ve kardeşinin güvenliğinin sağlanmasını talep etti.

23. 21 Ağustos 1995 tarihinde Bismil Cumhuriyet Savcılığı, Mehmet Salim A.'nın silahlı iki kişi tarafından kaçırıldığı ve bu kişilerin kimliklerinin henüz tespit edilemediği hususunda İnsan Hakları Bakanlığını bilgilendirdi.

24. 8 Eylül 1995 tarihinde Jandarma yetkilileri Hüsna A., Halise A. ve İhsan A.'nın tekrar ifadelerini aldı.

25. 27 Eylül 1995 günü bilinmeyen bir kişi tarafından başvurucuyla irtibata geçildi ve bu kişi kardeşinin salıverilmesi karşılığında, Başvurucudan 1.1 Milyar TL para istedi. Başvurucuya kardeşinin Bismil Jandarma Komutanlığında sorgulanacağı ve bir hafta içinde de kardeşiyle görüşebileceği söylendi. 5 Ekim 1995 tarihinde kendisini Murat olarak tanıtan şahıs tarafından Mehmet Salim'in ailesiyle irtibata geçildi ve bu şahıs aileye Mehmet Salim'in Bolu'da gözaltında tutulduğunu; sonradan askeri bir üstte gözaltında tutulmaya devam edildiğini, Mehmet Salim'in hayatta ve yetkililer için görev yaptığını, Mehmet Salim'in salıverilmesi için Diyarbakır Tugay Komutanlığının şu koşullarına uymaları gerektiğini bildirdi: Mehmet Salim'i kaçıran kişilerin isimlerini, nerede ve kimler tarafından gözaltına alındığını gizli tutmak.

Aile bu isteklere uymayı reddetti.

26. 25 Ekim 1995 tarihinde Meliha D., Bismil Jandarma Komutanlığına ifade verdi. İfadesinde erkek kardeşinin kaçırılmasından sorumlu olan kişilerin, Jandarma personeli İ.C., A.B. ve köy korucusu H.A olduğunu söyledi.

27. 30 Ekim 1995 tarihinde Meliha D. 'nin evi Diyarbakır Terörle Mücadele Şubesine bağlı görevliler tarafından basıldı. Görevliler Meliha D.'yi ölümle tehdit ettiler ve 12 yaşındaki oğlunu kaçırmaya teşebbüs ettiler.

28. Başvurucuya, kardeşinin Jandarma tarafından gözaltına alınmadığı, fakat kimliği tespit edilemeyen ve polis olduklarını iddia eden iki sivil kişi tarafından kaçırıldığı Kasım 1995 tarihinde, Diyarbakır Jandarma Genel Komutanı tarafından bildirildi.

29. Başvurucu erkek kardeşinin kaybolması hakkında ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonuna bir dilekçe ile başvurdu. Diyarbakır Valiliği 1 Aralık 1995 tarihinde Komisyonun bilgi istemine yanıt olarak; olayın araştırıldığını, Başvurucu ve kız kardeşi tarafından isimleri verilen Jandarma görevlilerinin, Mehmet Salim'i gözaltına almadıklarını, Mehmet Salim'in kimlikleri teşhis edilemeyen iki kişi tarafından kaçırıldığını ve davaya ilişkin soruşturmanın Bismil Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülmekte olduğu bilgisini verdi. Bu bilgi TBMM İnsan Hakları Komisyonu tarafından 18 Aralık 1995 tarihinde başvurucuya aktarıldı.

30. Hüsna A., 10 Haziran 1996 tarihinde Cumhuriyet savcılığında soruşturma hakkında bilgi istedi.

31. Bismil Cumhuriyet Savcılığı, 17 Haziran 1996 tarihinde görevsizlik kararı verdi ve Jandarma görevlileri İ.C, A.B ve köy korucusu H.A hakkında açılan soruşturmayı sonraki işlemler için Memurin Muhakematı kanunu uyarınca Diyarbakır İl İdare Kuruluna havale etti.

32. Meliha D., 25 Kasım 1995 tarihinde Mehmet Salim'in ortadan kaybolması hakkında bir soruşturma açılması istemiyle, Diyarbakır Valiliğine başvuruda bulundu. Başvurucu, 10 Aralık 1996 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına bir mektup gönderdi ve ayrıca Diyarbakır İl İdare Kuruluna da dilekçeyle başvuruda bulundu. Hüsna A., 11 Aralık 1996 tarihinde Cumhurbaşkanı ve İçişleri Bakanına birer mektup gönderdi ve başvurularında oğlu Mehmet Salim'in ortadan kaybolması hakkında soruşturma açılmasını talep etti. Her iki dilekçe de Batman Valiliğine havale edildi.

33. Diyarbakır Valiliği 17 Ocak 1997 tarihinde Meliha D.'nin 25 Kasım 1996 tarihli dilekçesine yanıt olarak, konuyla ilgili soruşturmanın Bismil Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülmüş olduğu ve erkek kardeşini kaçıran faillerin kimliğinin tespit edilemediği bilgisini verdi.

34. Diyarbakır İl İdare Kurulu 23 Ocak 1997 tarihli kararıyla, yeterli delilin olmayışına binaen Jandarma görevlileri ve köy korucusu hakkında herhangi bir soruşturmanın açılmamasına karar verdi.

35. 2 Şubat 2000 günü saat gece 11'de Meliha D., Hüsna A. ve Halise A. televizyondaki haberleri seyrettiler. Haber spikeri 4 kişinin Diyarbakır'da yakalandığını bildirdi ve aralarından birinin ismi Mehmet Salim A. idi. Gözaltına alınan kişilerin fotoğrafları televizyonda gösterildi ve üç kişi de Mehmet Salim A.'yı tanıdılar. Üç kadın gece boyunca tüm haber bültenlerini seyretmeye devam etti ve Mehmet Salim A.'yı sabah 08.00 haberleri sırasında da gördüler.

36. Meliha D., Hüsna A. ve Halise A., izledikleri haberle ilgili olarak Bismil Cumhuriyet Savcılığını, 4 Şubat 2000 tarihinde bilgilendirdiler. Cumhuriyet savcısı, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığına telefon açtı ve sonrasında onlara Mehmet Salim A. isimli bir kişinin yakalandığını, fakat ismi dışında diğer özelliklerin akrabalarıyla uyumlu olmadığını söyledi.

37. İki gün sonra Bismil Cumhuriyet Savcılığı Meliha D' ye kardeşinin gerçekten yakalanmış ve Muş Cezaevinde tutulmakta olduğunu ve ifade vermesinden sonra serbest bırakılacağını bildirdi.

38. Meliha D., 16 Şubat 2000 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Savcısına, kardeşini televizyonda gördüğünü söyledi ve kardeşinin akıbeti hususunda bilgi istedi. Cumhuriyet Savcısı Başvurucuyu Şehitlik Polis Karakoluna havale etti. Başvurucu Şehitlik Polis Karakolundan, Emniyet Müdürlüğüne polis bilgisayarındaki kayıtları doğrulamak amacıyla havale edildi. Emniyet Müdürlüğünde Başvurucuya kardeşi hakkında bilgilendirileceği söylendi ve binadan ayrılması istendi. Başvurucu sonrasında Emniyet Müdürlüğünden hiçbir bilgi alamadı.

39. 18 Şubat 2000 tarihinde Meliha D., Diyarbakır Valiliğine de benzer bir istemde bulundu ve tekrar Şehitlik Polis Karakoluna havale edildi. Meliha D., buradan Terörle Mücadele Şubesine havale edildi. Bir polis memuru Meliha D.'nin ifadesini aldı ve (kişisel) özelliklerini kayıt etti. Yaklaşık 1 saat sonra, Meliha D.' ye erkek kardeşinin kendisini görmek istemediği söylendi. Meliha D., bu yanıtı reddedip, kardeşini görmekte ısrar edince kendisinden binadan ayrılması istendi ve 3 gün sonra erkek kardeşinin gerçekte Terörle Mücadele Şubesinde olmadığı şeklinde bilgilendirildi. Sonrasında Meliha D.' ye Muş Cezaevine gitmesi söylendi. Meliha D. ve İhsan A. Muş cezaevine gittikleri zaman kendilerine bir şahıs gösterildi, fakat bu şahıs Mehmet Salim değildi.

40. 23 Mart 2000 tarihinde Terörle Mücadele Şubesinden 3 görevli Halise A.'nın evine geldi ve aile ağacı hakkında (*nüfus kayıt bilgileri bağlamında*) sorular sordu. Halise A.'ya, Mehmet Salim A.'nın Türkiye'nin her yerinde arandığı ve ölü olarak bulunmadığı söylendi.

41. 2 Mayıs 2000 tarihli Muş Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen görevsizlik kararına göre, yargılama öncesi tutuklu olarak Cezaevine konulan kişi Mehmet Salih A. idi. Fakat bu kişinin doğum yılı ve ailesinin diğer ayrıntıları Başvurucunun kardeşinin özelliklerine uymamaktaydı.

42. 11 Mayıs 2000 tarihinde Meliha D., Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığına televizyon haberleri sırasında gördüğü , kardeşine ait görüntüler hakkında araştırma yapılması için dilekçeyle başvuruda bulundu.

43. 30 Mayıs 2000 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 11 Mayıs 2000 tarihli dilekçeyle binaen takipsizlik kararı verdi. Bu karar aşağıda gibidir:

“Şikayetçi dilekçesinde şunu ifade etmiştir: Erkek kardeşi 6 yıl önce ortadan kaybolmuştur ve o tarihten bu yana ondan hiçbir haber alınamamıştır. Şikayetçi, terör örgütü Hizbullah organizasyonuna karşı Şubat ayında yürütülen operasyonlar sırasında yakalanan kişilerin haber bültenlerinde gösterilmesi sırasında aralarından birisini tanımıştır. Bu kişinin ismi

erkek kardeşinin ismi ile aynıdır ve şikayetçi erkek kardeşini teşhis edebilmesi için haber bülteni video kayıtlarını tekrardan seyretme fırsatının kendisine verilmesini talep etmektedir.

Muş Cumhuriyet Başsavcılığının 02.05.2000 tarihli görevsizlik kararında belirtildiği üzere Muş'ta göz altına alınan Mehmet Salih A.,1964 doğumlu Yahya ve Ayşe oğlu olup, şikayetçinin kardeşi değildir. Yukarıda belirtilen görevsizlik kararından ve Muş'ta gözaltına alınan kişinin doğum kayıtlarından anlaşılacağı üzere, bu kişi Van Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yargılanması amacıyla mahkemeye sevk edilmiştir, bu kişi şikayetçinin kardeşi değildir.

Bu nedenle, Türk Ceza Usul Yasasınının 164 maddesine uygun olarak , itiraz hakkı saklı kalmak şartıyla, meseleyi takip etmek için herhangi bir gerekçenin olmadığına.....”

44. 2000 yılının sonlarına doğru Meliha D., Muş Cezaevindeki bir görevliyle konuştu. Görevli Mehmet Salim A'yı, diğer 5 kişinin de yakalanıp Muş Cezaevine getirildiği sırada gördüğünü doğruladı. Görevlinin tarifi Meliha D'nin kardeşinin özellikleri ile uyuşmaktaydı.

B. Hükümet Tarafından Sunulan Olgular

45. 29 Ağustos 1994 tarihinde Başvurucunun annesi iki kişi tarafından kaçırılan oğlunun bulunduğu yer hakkında araştırma yapılmasını isteyen bir dilekçe ile Bismil Cumhuriyet Savcılığına başvurdu.

46. Cumhuriyet Savcısı bir soruşturma açtı ve Hüsna A., Halisa A., ile olayı gören tanıklar İhsan A. ve İ.E.'nin ifadeleri alındı.

47. İhsan A'nın 2 Eylül 1994 tarihli Cumhuriyet Savcılığı huzurundaki ifadesi ki, bu ifade imzadan önce tekrardan okundu, aşağıdaki gibidir:

“Olay güne babam ve ben tarlada çalışıyorduk. Öğle yemeğimizi yemek üzere ağacın altına gittiğimiz zaman tarlada çalışan İ.E de bize katıldı. Babamla benim aramda 20 metre bir uzaklık vardı. Bu noktada gri renkli ve plakası olmayan bir taksi geldi ve babamın yanında durdu. Arabanın içindeki kişiler babamla konuştu. Arabadaki kişiler babamın ve İ. isimli kişinin kimliklerini aldılar. Daha sonra İ.'nin kimlik kartını geri verdiler. Babam arabaya bindi. Taksi hemen Ambar köyüne doğru hareket etti. Sonra ben eve gittim ve annemi olaydan haberdar ettim. Uzakta olduğum için bu kişileri tanıyamadım fakat onların Türkçe konuştuklarını duydum. Bu kişiler şapka giyiyorlar ve gözlük takıyorlardı. Bütün bildiğim ve gördüğüm bundan ibarettir.”

48. İ.E.'nin 2 Eylül 1994 tarihli Cumhuriyet Savcılığı huzurundaki ifadesi ki, bu ifade imzadan önce tekrardan okundu, aşağıdaki gibidir:

“Olay günü ben ve Mehmet Salih A., Ambar Köyünün aşağısında öğle yemeğimizi yerken, gri renkli Renault TX model taksi yaklaştı. Arabanın içindeki kişiler bizden kimlik kartlarımızı vermemizi istediler. Bunu reddettiğimizde, kendilerinin polis olduğunu söyleyerek bizi zorladılar. Bu yüzden kimlik kartlarımızı vermek zorunda kaldık. Kimlik kartlarımızı isteyen kişiler batı aksanına sahiptiler ve 25 - 26 yaşlarındaydılar. Birisi gözlük takıyordu.

Bu kişiler Mehmet Salih'in kimlik kartını geri vermediler ve şunu söylediler: "Mehmet Salih bize başka birinin tarlasını gösterecek ve o zaman biz onu geri göndereceğiz." Bütün bildiğim ve gördüğüm bundan ibarettir."

49. 19 Ekim 1994 tarihinde Hüsna A., Bismil Cumhuriyet Savcılığına bir dilekçeyle başvurdu.

50. 15 Mart 1995 tarihinde Bismil Cumhuriyet Savcısı, Mehmet Salim A.'nın kaçırılıp kaçırılmadığının araştırılması için Bismil Jandarma Komutanlığından istemde bulundu.

51. Başvurucunun, Mehmet Salim A.'nın Bitlis Jandarma Komutanlığından iki görevli ve bir yerel köy korucusu tarafından götürüldüğü iddiası üzerine Jandarma görevlileri, 8 Ekim 1995 tarihinde Hüsna A., Halise A., İhsan A. ve İ.E.'nin ifadelerini aldı. İ.E' ye gördüğü kişilerin Bismil Jandarma Komutanlığında çalışıp çalışmadığı soruldu. İ.E. cevap verdi:

"O kişiler Bismil Jandarma Komutanlığında çalışan kişiler değildi. Yukarıda ifade ettiğim gibi ben bu kişileri daha önce görmedim. Ayrıca Mehmet Salim onları tanıyormuş gibi davranmıyordu."

52. Bismil Cumhuriyet savcısı 17 Haziran 1996 tarihinde görevsizlik kararı verdi ve davayı Diyarbakır İl İdare Kuruluna havale etti. İl İdare Kurulu Başvurucunun ileri sürdüğü kardeşinin Jandarma görevlileri İ.C ve A.B tarafından geçici köy korucusu H.A' nın rehberliğinde gözaltına alındığı iddiasını incelemek üzere, İ.Ö'yü müfettiş olarak görevlendirdi.

53. İl İdare Kurulu 23 Ocak 1997 tarihinde İ.C, A.B. ve H.A.' ya karşı yeterli delil olmadığı gerekçesiyle, yargılama yapılmaması yönünde karar verdi.

54. Mehmet Salim A.'nın ismi Jandarma tarafından tüm Türkiye çapında aranan kişilerin bulunduğu listeye dahil edildi, arama halen devam etmektedir.

55. Şubat 2000 tarihinde yakalanan ve televizyon haber bültenleri sırasında gösterilen şahıs Başvurucunun erkek kardeşi değildi. Gözaltında tutulan birkaç kişi başvurucunun kardeşi ile aynı isme sahipti. Buna karşın bu kişilerin doğum tarihleri, doğum yerleri ve diğer özellikleri Başvurucunun kardeşininkinden farklıydı.

II. KONUYLA İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

56. Konuyla ilgili Ceza, Özel ve İdare hukuku ile ilgili hükümler AİHM'nin Şarlı / Türkiye (no.23657/94, 22.5.2001) kararında belirtilmiştir.

HUKUK

57. Avrupa Konseyi Türkiye Daimi Temsilci Yardımcısı 27 Ağustos 2001 tarihli mektubuyla Mahkemeyi bilgilendirdi. Metin aşağıdadır:

"...Hükümetin tek taraflı olarak Başvuruyu sona erdirme görüşünü içeren metni ekte sunmaktan onur duyuyorum.

Hükümet Başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda artık haklı bir gerekçe kalmadığı gerekçesiyle Mahkemeden Sözleşmenin 37. maddesi uyarınca başvurunun Mahkeme kayıt listesinden düşürülmesini rica etmektedir.”

58. Deklarasyon metni aşağıdadır:

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Başvurucu Bay T.A.' ya -70.000- İngiliz Sterlini tutarını 26307/95 no ile kayıtlı başvuru bakımından 'lütuf olarak' ödemeyi teklif ettiğini beyan ederim.

Bu meblağ (maddi ve manevi zararları ve aynı zamanda diğer harcamaları da kapsamaktadır) uygulanabilecek vergiden muaf olarak Başvurucunun vereceği banka hesabına İngiliz Sterlini olarak ödenecektir. Meblağ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 39. maddesi uyarınca Mahkemenin kararının vermesinden itibaren üç ay içinde ödenecektir. Bu ödeme davanın nihai çözümünü oluşturacaktır.

Hükümet şu andaki Başvurunun Mahkeme huzuruna getirilmesine neden olan eylemler, özellikle de Bay M. Salim A.'nin ortadan kaybolması olayı nedeniyle, Başvurucuda ve ailesinde sebep olduğu ıstırap nedeniyle üzüntü duymaktadır.

Kayda geçmeyen özgürlükten yoksun bırakmalar ve ortadan kaybolma iddiaları için yürütülen yeterli olmayan soruşturmaların, şu andaki davada olduğu gibi, Sözleşmenin 2, 5, 13. maddelerinin ihlalini oluşturduğu kabul edilmektedir. Hükümet, tüm özgürlükten yoksun kalma hallerinin yetkililer tarafından tam ve doğru olarak kayıt edilmesi ve iddia edilen ortadan kaybolmalarla ilgili, Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerle uygun olarak, etkili soruşturmaların gerçekleştirilmesi için uygun talimatlar yayınlamayı ve gerekli tüm tedbirleri almayı üstlenmektedir.

Hükümet şu hususu göz önüne almaktadır: Türkiye açısından Mahkeme tarafından verilen bu ve buna benzer davalardaki kararlar üzerindeki Bakanlar Komitesi denetimi, genel bağlamı içerisinde, gelişmelerin sağlanması için uygun bir mekanizmadır. Bu sonuca ulaşmak için gerekli olan işbirliği devam edecektir.”

59. Başvurucu, yazılı yanıtında, Hükümetin bu girişimin reddedilmesini talep etmiştir. Başvurucu, diğerleri yanında, şu konuya da itiraz etmiştir: Deklarasyon koşulları tatmin edici değildir. Deklarasyon şu andaki Başvuru için Sözleşme ihlalini kabullenmemektedir. Metin, Mehmet Salim A.'nin Devlet görevlileri tarafından kaçırıldığına ve Mehmet Salim A.'nin Sözleşme 2. maddesinin ihlali nedeniyle ölmüş olabileceğine dair herhangi bir kabullenme içermemektedir. Metin, mevcut davadaki özel koşulları araştırmak için bir üstlenme içermemektedir. Metinde geçen tazminat “lütuf olarak” ödenecektir. Metin, Hükümetin Sözleşmenin 34. ve 38. maddesine aykırı hareket ettiğine dair herhangi bir kabullenme içermemektedir. Metin, Başvurucunun erkek kardeşinin hukuka aykırı kaçırılışı ve ortadan kaybolması olayının, işkencenin, insanlık dışı ve alçaltıcı muamelelerin yasaklanması hükmünü içeren Sözleşmenin 3. maddesinin temelini baltaladığına ve bu hükümlerle çelişkili olduğuna dair herhangi bir kabullenme içermemektedir.

60. Mahkeme taraflar arasında dostane çözüm hakkında mutabakata ulaşılamayacağını gözlemlemiştir (Bakınız yukarıda para. 6). Mahkeme madde 38/2 uyarınca dostane çözüm müzakerelerinin gizli olduğunu hatırlatmaktadır. Mahkeme İç Tüzüğü madde 62/2 ayrıca şunu belirtmektedir: Dostane çözüm görüşmeleri sırasında, çözümün sağlanması çerçevesinde yapılan hiçbir yazılı veya sözlü iletişim veya teklif veya imtiyaza gönderme yapılamaz veya çekişmeli işlemlerde dayanak olarak kullanılamaz.

Bu nedenle Mahkeme, Sorumlu Hükümet tarafından 9 Ekim 2001 tarihinde dostane çözüm müzakereleri çerçevesi dışında yapılan deklarasyon temelinde yargılamaya devam edecektir.

61. Mahkeme şunu hatırlatmaktadır: Sözleşmenin 37. maddesi şu hükmü taşır: Mahkeme, yargılamanın herhangi aşamasında bazı özel şartların davayı ilgili maddenin (a), (b), (c) fıkralarında belirtilen sonuçlara götürmesi halinde başvurunun kayıttan düşülerek dava listesinden silinmesine karar verebilir.

62. Madde 37/1-c hükmü, bazı özel durumlarda, davayı kayıttan düşürme yolunda Mahkemeye olanak tanımaktadır. Eğer:

“Mahkeme tarafından tespit edilen başka herhangi bir nedenden ötürü, başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda artık haklı bir gerekçe görmezse.”

63. Buna karşın 37/1 şunu ifade eder:

“Buna karşın iş bu Sözleşme ve protokollerin de tanımlanan insan haklarına riayet gerektiriyorsa, Mahkeme başvurunun incelemesine devam eder.”

64. Mahkeme Sorumlu Hükümetin deklarasyonda belirttiği şartları dikkatle inceledi. Mahkeme, Hükümet Deklarasyonunda bulunan kabullenmelerin doğasına, metninde atıf yapılan çok sayıda yükümlülüklerin kapsam ve içeriğini, önerilen tazminat meblağını da dikkate alarak başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda haklı bir gerekçe görmemektedir (madde 37/1-c).

65. Ayrıca Mahkeme, Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan insan haklarına saygının, başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektirmediği inancındadır (madde 37/1 son fıkra). Mahkeme iddia edilen ortadan kaybolma davalarında sorumlu Türk Hükümeti'nin Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinin kapsam ve doğasının Mahkeme tarafından açıkça belirtildiğine dikkat çekmektedir (Kurt / Türkiye 25 Mayıs 1998 tarihli Karar; Kararlar ve Kabul edilebilirlik kararları Raporları 1998-III; Çakıcı / Türkiye GC, no.23657/94, AİHM 1999 IV; Ertak / Türkiye, no. 20764/92, AİHM 2000-V; Taş / Türkiye, no. 24396/94, 14.11.2000; Çiçek / Türkiye, no.25704/94, 27.02.2001; Şarlı / Türkiye no.23657/94, 22.5.2001 ve Akdeniz ve Diğerleri / Türkiye, no.23954/94, 31.5.2001)

66. Bundan dolayı Başvuru kayıttan düşürülmelidir.

MAHKEME BU GEREKÇELERLE;

1. Sorumlu Hükümetin Deklarasyonda sunduğu koşullara ve bu koşulların sağlanması için yine aynı metinde atıf yapılan yükümlülüklerle uymayı içeren kabullenmeleri kayıta altına alır.

2. 6 'ya karşı 1 oyla Sözleşmenin madde 37/1-c hükmüne uygun olarak başvuruyu kayıttan düşürme kararı verir.

İngilizce ve yazılı olarak 9 Nisan 2002 tarihinde Mahkeme iç tüzüğü madde 77/ 2 ve 3 uyarınca tebliğ edildi.

S. DOLLE
Bölüm Sekreteri

J.-P. COSTA
Başkan

Sözleşmenin 45/2. maddesi ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 74/2. maddesine uygun olarak, karara ilişkin farklı düşünceler eklidir.

- (a) Bay Costa'nın Mutabık Şerhi.⁴
(b) Bay Loucaides'in Muhalefet Şerhi.

YARGIÇ LOUCAIDES'İN MUHALEFET ŞERHİ

Çoğunluğun "Başvurunun Sözleşmenin 37/1-c maddesine uygun olarak kayıttan düşürülmesi kararına" mutabık değilim.

Çoğunluğun kararı Sorumlu Hükümet tarafının deklarasyonuna dayanmaktadır; deklarasyonun koşulları kararın 57. ve 58. paragraflarında aslına uygun olarak verilmiştir. Sorumlu hükümet bu deklarasyonla, " 26307/95 numara ile kayıtlı başvuru bakımından Başvurucu Bay T.A.' ya -70.000- İngiliz Sterlini miktarındaki meblağı "lütuf olarak" ödemeyi teklif etmektedir." Yine aynı deklarasyona göre, söz konusu miktar kararın açıklandığı tarihten itibaren 3 ay içinde ödenecek ve ödeme davanın nihai çözümünü oluşturacaktır. Hükümet şunu ilan etmektedir: "Kayda geçirilmeyen özgürlükten yoksun bırakma ve mevcut davada olduğu gibi, söz konusu ortadan kaybolma iddialarına ilişkin etkin olmayan soruşturmalar Sözleşmenin 2.,3. ve 13. maddesi çerçevesinde bir ihlali oluşturmaktadır." Buna karşın Sorumlu Hükümet, şikayet edilen ihlale karşı herhangi bir sorumluluk kabul etmemekte ve Başvurucunun kardeşinin ortadan kaybolmasına dair - ki bu durum davanın esas konusudur- herhangi bir soruşturma yürütülmesini de üstlenmemektedir. Bunun yerine Hükümet deklarasyonda genel olarak " *tüm özgürlükten yoksun kalma hallerinin yetkililer tarafından tamamıyla ve doğru olarak kayıt edilmesi ve iddia edilen ortadan kaybolmalarla ilgili Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerle uygun olarak etkili soruşturmaların gerçekleştirilmesi için uygun talimatlar yayınlamayı ve gerekli tüm tedbirleri almayı*" üstlenmektedir. Buna karşın bu tür bir yükümlülük, Sözleşme uyarınca zaten mevcut olan sorumlu devletlerin yükümlülüklerine herhangi bir şey eklememektedir. Türk Hükümeti, deklarasyonu aşağıda belirtilen şaşırtıcı cümle ile sonuçlandırmaktadır:

⁴ Yargıç Costa tarafından kaleme alınan ve kararın orijinal ekinde sunulan mutabakat şerhi, Mahkeme kararıyla temelde paralel olması nedeniyle çevrilmemiştir, çn.

“Hükümet şu hususu göz önüne almaktadır: Türkiye açısından Mahkeme tarafından verilen bu ve buna benzer davalardaki kararlar üzerindeki Bakanlar Komitesi denetimi, genel bağlam içersinde, gelişmelerin sağlanması için uygun bir mekanizmadır. Bu sonuca ulaşmak için gerekli olan işbirliği devam edecektir.”

Kanaatime göre bu tümce şaşırtıcıdır, çünkü tümce sorumlu Hükümetin, şu andaki davada olduğu gibi, bu tür deklarasyonla sonuçlandırılan davalardaki Bakanlar Komitesinin denetim fonksiyonunu, bu ve benzer davalarda bir ilerleme sağlanması için, Mahkeme tarafından yapılacak incelemeye nazaran daha uygun bir mekanizma olarak değerlendirdiği düşüncesini içermektedir. ***Tümce, yargısal bir organ yerine, politik bir organın tercih edildiği anlamına gelmektedir. Bu açıdan şu hususa dikkat çekmek faydalı olabilir: Söz konusu politik organ (Bakanlar Komitesi) bu güne kadar Sorumlu Devletin (Türkiye) Sözleşme ihlallerine karşı dikkate değer bir gevşeklik göstermiştir. Sadece şu olguyu hatırlatmak yeterlidir: Mahkemenin sorumlu Hükümete(Türkiye) karşı vermiş olduğu kararların önemli bir kısmı Bakanlar Komitesinin en azından belirli bir toleransla ve kararların icrasını etkin bir şekilde denetlememesi anlamına gelecek şekilde hareket etmesi nedeniyle, -ki Bakanlar Komitesi Sözleşme uyarınca söz konusu kararların icrasının denetimiyle görevlidir- icra edilemeden beklemektedir. İşte mevcut davada olduğu gibi iddia edilen ortadan kaybolmalara karşı yapılan soruşturmalar açısından gerekli ilerlemenin sağlanabilmesi için sorumlu Hükümetçe uygun görülen bu organ yukarıda bahsedilen organdır.***

Bu koşullar altında Başvurucu tarafından kararın 59. paragrafında belirtilen “Mahkemedan (AİHM) Hükümet önerilerinin reddinin talep edilmesi” anlaşılabilir. Biz bu nedenle Hükümet tarafından yapılan tek taraflı deklarasyona dayanan, benim de kişisel olarak makul bulduğum Başvurucunun ret gerekçelerine rağmen, davanın kayıt listesinden düşürülmesi talebine içeren bir davayı ele alıyoruz.

Mahkeme, meseleyi Sözleşme 37/1-c uyarınca inceledi ve Mahkeme “başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda artık haklı bir gerekçe görmezse” ve aynı zamanda “insan haklarına saygının, başvuru için Mahkemece inceleme yapılmasını gerektirmediği” gerekçelerine dayanarak davayı kayıt listesinden düşürdü. Mahkemenin yukarıdaki 64. ve 65. paragraflarda verilen ana gerekçesini tekrardan hatırlatmayı uygun bulmaktayım.

“Mahkeme sorumlu Hükümetin deklarasyonda belirttiği şartları dikkatle inceledi. Deklarasyonda bulunan kabullenmelerin doğasına ve deklarasyon metninde atıf yapılan çok sayıda yükümlülüklerin kapsam ve içeriğini ve önerilen tazminat bedelini de dikkate alarak, Mahkeme başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda haklı bir gerekçe görmemektedir (madde 37/1-c).”

“Ayrıca Mahkeme, Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan insan haklarına saygının başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektirmediği inancındadır(madde 37/1 son fıkra). Mahkeme iddia edilen ortadan kaybolma davalarında, sorumlu hükümetlerin Sözleşme nedeniyle ortaya çıkan yükümlülüklerinin kapsam ve doğasının Mahkeme tarafından açıkça belirtildiğine dikkat çekmektedir.”

Mahkemenin kararında şu hususlar etkili olmuştur:

- (a) Deklarasyon içeriğindeki kabullenmelerin doğası;
- (b) Deklarasyonda atıfta bulunulan çeşitli yükümlülüklerin kapsam ve konusu;
- (c) Önerilen tazminat miktarı.

(a) Şıkkı hakkında: Daha öncede işaret edildiği gibi Hükümet, herhangi bir sorumluluğu kabul etmemektedir.

(b) Şıkkı hakkında: Daha öncede işaret edildiği gibi Hükümet, iddia edilen ortadan kaybolma olayının araştırılması için herhangi bir yükümlülük önermemektedir.

(c) Şıkkı hakkında: Bu şık, diğer tarafça kabul edilmeyen bir tazminat teklifini içermektedir. Bu husus Mahkeme tarafından kararlaştırılmamıştır. Daha da önemlisi devlet tarafından, konuyla ilgili şikayetlerin uygun bir şekilde soruşturulması için etkin bir iç hukuk yolunun sağlanacağına dair gerekli önlemlerin alınmamış olduğu durumlarda söz konusu tazminat meydana gelen ihlali düzeltmez (Donnelly ve Diğerleri / Birleşik Krallık, DR 4 ,at p.78).

Davanın özel koşulları altında Mahkemenin gerekçelerinin ikna edici olmadığı ileri sürülmektedir. Buna karşın endişem, ***Mahkemece benimsenen çözüm yolunun, ciddi ve çok sayıda başvuru ile karşı karşıya kalan Devletler tarafından (ihlallere dair herhangi bir kabullenme ve muhalif kamuoyundan yoksun olarak) sadece "lütuf olarak"(ex gratia) ödenen tazminatlar ile insan hakları ihlallerine dair olan şikayetleri satın almayı pratik olarak cesaretlendirebileceğidir.*** Bu türden ödemelere benzer şikayetlerin gelecekte tekrardan ileri sürülmesini önleyen mahkeme tarafından onaylanmış ve fakat şikayetçinin dahi kabulünü içermeyen Devletin genel yükümlülükleri eşlik edecektir. ***Bu uygulama, yasal olarak bağlayıcı olan Mahkeme kararlarıyla insan hakkı ihlallerini kamuoyu nezdinde kınayan yargısal sistemin (AIHM'nin) etkinliğini çökertecek ve sonuç olarak insan haklarını ihlal eden devletler üzerindeki baskının önemli oranda azalmasına neden olacaktır.***

Mevcut davada benimsenen çözüm yolunun benzerine ilk olarak 26 Haziran 2001 tarihinde Akman davası sırasında başvurulmuştur. Bu uygulama 10 Temmuz 2001 tarihli Aydın Davası ile devam etmiştir. Buna karşın, yukarıda belirtilen davalardaki kararların, emsal teşkil edecek içtihatların biçimlendirilmesinde ve farklı bir çözüm yolunun kabul edilmesinde engel oluşturacaklarına inanmıyorum. Görüşümü aşağıda belirtilen gerekçelere dayandırıyorum:

(a) Yukarıda verilen Akman ve Aydın davası hiçbir hukuk prensibi tesis etmemekte, Davanın esasına ilişkin herhangi bir karar da vermemektedir. Bu davalar sadece usule ilişkin kararlardır.

(b) Yukarıdaki davalar şu andaki davadan ayrı tutulabilir. Akman davası, sürekli olmayan bir ihlal ve öldürme olayı, hakkındadır. Şu andaki dava ise, sürekli olan (ortadan kaybolma) bir ihlal hakkındadır. Aydın davası ise, yine bir kişinin ortadan kaybolması hakkındadır. Fakat Mahkeme Aydın davası hakkında kayıttan düşme kararını açıkladığı zaman, dava hakkındaki soruşturma halen devam etmekteydi.

(c) Her iki karardan ayrılmanın tutarlı gerekçelerinin doğruluğu kanıtlanmaktadır. Sözleşmeye taraf olan Yüksek Sözleşmeci Devletlerin Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinin uygulanmasında etkinliğin sağlanması, davaların kayıttan düşürülmesine,

Serkan Cengiz Avukatlık ve Danışmanlık Bürosu
847 Sokak Çoşkunoğlu İşhanı No:6/108 Konak İzmir
Tel.0 232 445 39 08 Faks.0 232 489 41 98
E-posta. info@serkancengiz.av.tr
www.serkancengiz.av.tr

yani sorumlu devletlerce diğer tarafça kabul edilemez olan deklarasyonlara dayanarak önerilen tazminat yöntemine (şimdiki davada olduğu gibi) son verilmesi ile sağlanacaktır.

